

"Obiegi kultury" rok później

Dział badań Centrum Cyfrowego Projekt: Polska, we współpracy z firmą Millward Brown SMG/KRC, powtórzył pod koniec 2012 roku fragment badania "Obiegi kultury. Społeczna cyrkulacja treści w formatach cyfrowych". **Uzyskane wyniki potwierdziły ogólny obraz relacji obiegów formalnych i nieformalnych, jaki przedstawiliśmy na podstawie danych z 2011 roku. Jednocześnie dane z końca 2012 pokazują, że nie sposób mówić o spadku zainteresowania obiegiem pozarynkowym - w niektórych segmentach populacji zidentyfikowano za to wyraźne wzrosty.**

Wyniki pierwszego badania, przeprowadzonego w połowie 2011 roku, zostały opublikowane w styczniu 2012 roku, podczas protestów przeciwko ACTA. W nowej edycji powtórzyliśmy na reprezentatywnej próbie ogólnopolskiej pytania o to, na ile aktywnie Polacy korzystają z treści kultury (książek, muzyki oraz filmów i seriali) za pośrednictwem obiegu rynkowego i nieoficjalnego.

Poproszony o komentarz wyników raportu Henry Jenkins, wybitny amerykański

kulturoznawca, stwierdził: *„Wciąż wiemy relatywnie mało o związkach pomiędzy formalnymi i nieformalnymi trybami wymiany treści, w dużej mierze dlatego, że toczona dziś wojna związana z prawem autorskim i prawem do dozwolonego użytku są tak silnie obciążone moralnie. Istnieje pilna potrzeba, by nabrać dystansu i zebrać trochę podstawowych danych o tym, jak ludzie konsumują i wymieniają treści w internecie oraz jak postrzegają swoje własne działania. Obiegi kultury dostarczają w tej kwestii ważnych odkryć. Mijamy nadzieję, że następny etap politycznych dyskusji będzie oparty na zebranych tu informacjach, komplikujących wiele spośród łatwych założeń na temat „piractwa” medialnego i będących przykładem ogromnego kroku w kierunku bardziej racjonalnych i przemyślanych reakcji na opisywane zjawiska”.*

Udział w obiegach formalnych

Na niezmiennym, niskim poziomie utrzymało się kupowanie treści - kupno książki w ciągu ostatniego roku (podobnie jak w 2011 roku) zadeklarowało 10% ankietowanych. Niezmiennie niskie pozostało też zainteresowanie kupnem muzyki (4%), w wypadku filmów zanotowano niewielki spadek (do poziomu 3%). **13% Polaków – identycznie jak rok temu – deklaruje zakup**

przynajmniej jednej książki, utworu muzycznego lub filmu.

Udział w obiegach nieformalnych

Na popularności straciło za to pożyczanie treści - zarówno od znajomych, jak i z instytucji publicznych, takich jak biblioteki. W wypadku książek odsetek osób pożyczających spadł z 15% do 12%, muzyki - z 7% do 6%, a filmów - z 9% do 7%. Trend spadkowy potwierdza fakt, że pożyczanie dowolnego z objętych badaniem typów treści deklaruje obecnie nieco ponad 15% - w porównaniu z 20% rok temu.

Udział w nieformalnych obiegach cyfrowych (rozumianych jako pobieranie plików z sieci, korzystanie z treści w streamingu lub wymiana plikami na nośniku fizycznym) **deklaruje 37% ankietowanych – 5% więcej niż przed rokiem**. Jeśli doliczymy do tego inne formy pozarynkowego dostępu do treści, także w formatach analogowych (korzystanie z bibliotek, pożyczanie fizycznych egzemplarzy), to **w obiegach nieformalnych uczestniczy 41% społeczeństwa. Obieg pozarynkowy ma już więc ponad trzykrotnie większy zasięg od rynkowego.**

„Fundacja Legalna Kultura zaprezentowała wyniki badań dowodzących, że znacząco wzrosła świadomość obywateli dotycząca legalności bądź nielegalności określanych sposobów pozyskiwania i korzystania z treści w Internecie. Wyniki naszego badania – wzrost skali uczestnictwa w obiegach nieformalnych – dowodzi, że nie przekłada się to na realne praktyki” – komentuje wynik badań dr Alek Tarkowski, dyrektor Centrum Cyfrowego Projekt: Polska.

W większości kategorii uzyskane obecnie wyniki są takie same lub zbliżone do rezultatów z poprzedniej edycji badania, choć widoczny jest też niewielki trend wzrostowy, zwłaszcza wśród osób młodych. W roku 2012 pozarynkowe pobieranie filmów, seriali, muzyki lub książek ze stron internetowych, przy użyciu m.in. źródeł takich jak serwisy Chomikuj czy Rapidshare, zadeklarowało 28% internautów (w porównaniu do 25% w 2011). Popularność tego typu praktyk w grupie 15-24 lata wzrosła z poziomu 36% do 42%. Skala korzystania z serwisów peer-to-peer utrzymała się na poziomie 22%, a kopii rozpowszechnianych na fizycznych nośnikach (płyty, pendrive'y, przenośne dyski twarde) również nie zmieniła się w istotny sposób, utrzymując zasięg na poziomie 19%.

Skala wzrostu zainteresowania pozarynkowymi formami dostępu do treści w formatach cyfrowych pokrywa się z procentowym spadkiem osób, które deklarują, że nie pozyskują w żaden sposób książek, muzyki ani filmów - w obu przypadkach zmiana wynosi 5%. Przy jednoczesnym braku istotnej zmiany procentu osób uczestniczących w wymianie rynkowej, stawiamy hipotezę, że osoby które sięgają po treści poza rynkiem, nie powodują strat - wcześniej nie były bowiem

jego klientami.

„Uzyskane wyniki potwierdzają tezę, że nie sposób o obiegu nieformalnym myśleć tylko i wyłącznie jako konkurencji czy zagrożeniu dla rynku. Jest on także narzędziem włączenia w praktyki czytania książek, selektywnego oglądania filmów i słuchania muzyki dla osób, które wcześniej nie tylko ich nie kupowały, ale w ogóle nie miały kontaktu z takimi treściami” – mówi dr Mirosław Filiciak, kierujący działem badań Centrum Cyfrowego.

Transmisje sportowe w obiegach nieformalnych

Bardzo wyraźny wzrost zainteresowania zanotowały serwisy umożliwiające darmowy dostęp do transmisji sportowych z telewizyjnych kanałów kodowanych - w pierwszym badaniu korzystanie z nich deklarowało 12% internautów, obecnie przeszło 19%. Wzrost najsilniej widoczny jest w kategoriach wiekowych 15-24 lata (niemal dwukrotny wzrost zainteresowania, do poziomu przeszło 27%) i 25-39 lat (wzrost z 12% do 22%). Jest to zjawisko, które daje się też zauważyć w statystykach popularności internetowych serwisów sportowych. W ostatnich miesiącach wśród dwudziestu najpopularniejszych stron tego typu, według zestawienia Megapanel, pojawia się od trzech do pięciu stron zajmujących się odsyłaniem do „retransmisji” sportu. Potwierdzają je także statystyki pobrań aplikacji ułatwiających dostęp do tego typu treści (jak choćby kariera programu SignalCast w polskim AppStore). Przyczyny mogą być różne – od wzrostu liczby serwisów umożliwiających dostęp do bezpłatnych retransmisji, przez relatywnie wciąż niewielką ofertę autoryzowanych transmisji udostępnianych internautom, po okresowy wzrost zainteresowania sportem, związany z organizacją dużych imprez sportowych czy startami polskich sportowców.

Różnice pokoleniowe

Statystycznie istotne różnice pokoleniowe zaobserwowane w 2011 roku – częstsze korzystanie z wszystkich form nieformalnego obiegu przez osoby młodsze – potwierdziły się dla niemal wszystkich form w 2012 roku. Wyjątek stanowi czytanie książek w internecie oraz oglądanie transmisji sportowych.

Co istotne, podobne różnice dotyczą udziału w obiegu formalnym oraz w wymianie pozarynkowej treści na nośnikach fizycznych. **Osoby młodsze są bardziej aktywne od starszych we wszystkich badanych przez nas wymiarach.**

Wyniki zebrano w ramach ogólnopolskiego badania sondażowego, realizowanego przez firmę Millward Brown SMG/KRC metodą wywiadów osobistych wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 8-16 listopada 2012. Próbę stanowiła reprezentatywna dla populacji Polski grupa 1000 osób w wieku powyżej 15 lat.

Dziękujemy firmie Millward Brown SMG/KRC za pomoc w realizacji badania.

**Więcej o badaniu „Obiegi kultury” na stronie projektu
(<http://obiegikultury.centrumcyfrowe.pl/>).**